

Змін до Порядку зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів)», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20 жовтня 2014 року за № 1297/26074. Ключовими змінами, прийнятими регулятором, є уточнення підстав та причин, за якими Комісія може зупинити дію ліцензії профучасника фондового ринку. Зокрема, у разі проведення перевірки щодо ознак маніпулювання на фондовій біржі, незаконного поширення інсайдерської інформації та її використання у власних корисних цілях або корисних цілях інших осіб. Окрім того, підставою також може бути правопорушення на ринку цінних паперів, за яким триває перевірка і яке може призвести до нехтування правами інвесторів.

Протягом 2014 року Комісією було прийнято низку рішень щодо вдосконалення ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку, а саме:

– Рішення Комісії від 14.05.2013 № 814 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – депозитарної діяльності», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 1 червня 2013 року за № 853/23385;

– Рішення Комісії від 30.09.2014 № 1288 «Про затвердження Змін до Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами)», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2014 року за № 1313/26090;

– Рішення Комісії від 23.12.2014 № 1779 «Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів – діяльності з управління іпотечним покриттям», зареєстроване в Міністерстві юстиції 15 січня 2015 року за № 33/26478.

Регулювання діяльності торговців цінними паперами та фондових бірж

Загальна кількість торговців цінними паперами станом на 31.12.2014 становила 462. На кінець 2014 року регулятором видано ліцензії на здійснення певних видів професійної діяльності на ринку цінних паперів, а саме:

- за напрямом брокерської діяльності – 451;
- за напрямом дилерської діяльності – 435;
- за напрямом андеррайтингу – 158;
- за напрямом діяльності з управління цінними паперами – 60;
- за напрямом діяльності з управління іпотечним покриттям – 1.

Невід’ємним атрибутом сучасної ринкової економіки є біржовий ринок. На кінець 2014 року на вітчизняному ринку цінних паперів функціонувало 10 фондових бірж:

- Київська міжнародна фондова біржа;
- Придніпровська фондова біржа;
- Українська міжбанківська валютна біржа;
- Українська міжнародна фондова біржа;
- Українська фондова біржа;
- Східно-Європейська фондова біржа;
- Українська біржа;
- Фондова біржа «ІННЕКС»;
- Фондова біржа «ПФТС»;
- Фондова біржа «Перспектива».

Незважаючи на розвиненість цього сегменту ринку, Комісія ставила перед собою завдання із вдосконалення та модернізації діяльності бірж, а також стимулювання зростання ліквідності національного фондового ринку.

Протягом 2014 року провадилась активна діяльність щодо запобігання ситуації маніпулювання на фондовому ринку. Так, регулятором було прийнято рішення Комісії від 22.01.2014 № 46 «Про внесення змін до Порядку запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 6 лютого 2014 року за № 239/25016.

Також з метою перегляду ситуації цінової нестабільності і введення нових понять, зокрема, поняття «критеріїв ліквідності цінного папера», які дозволять ранжувати цінні папери за ступенем їх ліквідності та нададуть можливість інвесторам управляти ризиками, пов'язаними з купівлею – продажем цінних паперів на фондових біржах, а також приймати відповідні управлінські рішення щодо отримання прибутку регулятором прийнято рішення Комісії від 04.11.2014 № 1492 «Про затвердження Змін до Положення про функціонування фондових бірж», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 20 листопада 2014 року за № 1478/26255.

Окрім того, регулятор зробив черговий крок до удосконалення процедури проведення конкурсу з визначення фондових бірж, на яких може здійснюватись публічне розміщення облігацій міжнародних фінансових організацій, прийнявши рішення Комісії від 04.11.2014 № 1493 «Про внесення змін до Положення про конкурс з визначення фондових бірж, на яких може здійснюватись публічне розміщення облігацій міжнародних фінансових організацій», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 20 листопада 2014 року за № 1474/26251.

Також у 2014 році тривала активна робота з удосконалення окремих норм, що регулюють умови провадження професійної діяльності з торгівлі цінними паперами. Так, прийнято рішення Комісії від 02.07.2014 № 853 «Про внесення змін до деяких нормативних актів», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 25 липня 2014 року за № 863/25640. Зазначений регуляторний акт удосконалює порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж та депозитаріїв і вимог до таких керівників під час їх перебування на посаді; порядок призначення державних представників на фондових біржах, у депозитаріях та призначення тимчасових керівників фондових бірж.

Водночас для уточнення норми щодо погодження Національним банком України деривативів, базовим активом яких є валютні цінності, прийнято рішення Комісії від 15.04.2014 № 474 «Про внесення змін до нормативно-правового акта», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 29 квітня 2014 року за № 464/25240, яким вносяться зміни до Положення про порядок реєстрації змін до правил фондової біржі щодо запровадження в обіг на фондовій біржі деривативів.

Важливим залишалось питання щодо удосконалення системи подання звітності до Комісії та розміщення інформації в загальнодоступній базі даних НКЦПФР, що сприятиме отриманню інвесторами (потенційними інвесторами) повної, достовірної та оперативної інформації з метою прийняття ними виваженого інвестиційного рішення. У зв'язку з цим було прийнято рішення Комісії від 23.04.2014 № 532 «Про внесення змін до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 05 лютого 2013 року № 131», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 16 травня 2014 року за № 509/25286; рішення Комісії від 23.09.2014 № 1245 «Про внесення змін до Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового

ринку», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 13 жовтня 2014 року за № 1232/26009; рішення Комісії від 30.09.2014 № 1286 «Про внесення змін до Положення про порядок складання та подання інформації щодо діяльності саморегульованих організацій та об'єднань професійних учасників фондового ринку до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 20 жовтня 2014 року за № 1298/26075.

Також у 2014 році регулятором проводилась робота щодо приведення нормативно-правових актів Комісії у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу», зокрема, в частині виключення обов'язкової наявності у юридичних та фізичних осіб печатки.

Регулювання депозитарної та клірингової діяльності

Депозитарна система є невід'ємною частиною діяльності на фондовому ринку, тому її ефективне функціонування є запорукою реалізації принципів прозорості та справедливості стосовно цін на інвестиційні ресурси.

Український фондовий ринок запам'ятає жовтень 2013 року, як час впровадження нових стандартів зберігання та обслуговування обігу фондових цінностей. З прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про депозитарну систему України» від 6 липня 2012 року № 5178-VI відбулося реформування депозитарної системи України шляхом створення Центрального депозитарію цінних паперів і Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках, а також системи депозитарних установ (проведено трансформацію учасників депозитарної системи (зберігачів та реєстраторів) у новий вид учасників ринку – депозитарні установи). До того ж, вирішено одночасно проблеми щодо удосконалення інфраструктури ринку цінних паперів в сфері депозитарної діяльності, уніфіковано облік права власності на цінні папери, забезпечено дотримання при здійсненні розрахунків принципу «поставка проти платежу».

Зазначимо, що трансформація вітчизняної депозитарної системи забезпечила функціонування на кінець 2014 року 306 депозитарних установ, які здійснюють зберігання та облік емісійних цінних паперів, розрахунки по операціях з ними, а також облік прав власності на цінні папери (таблиця 51).

Таблиця 51

Кількість професійних учасників, які мали ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності та клірингової діяльності

Вид професійної діяльності	Станом на 31.12.2013	Станом на 31.12.2014
депозитарна діяльність депозитарної установи	316	306
діяльність із зберігання активів спільного інвестування	93	83
діяльність із зберігання активів пенсійних фондів	29	28
клірингова діяльність	1	1

Протягом 2014 року регулятором здійснювались заходи, спрямовані на удосконалення процесів функціонування депозитарної системи, взаємодії між її учасниками та забезпечення проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів. За результатами практичної роботи учасників депозитарної системи за новими правилами виникали проблемні питання, вирішення яких неможливо було здійснити оперативними заходами, виявлялися недоліки, які необхідно було усунути для покращення функціонування депозитарної системи. Тому, враховуючи наявність деяких не врегульованих питань відповідно до вимог законодавства про депозитарну систему, Комісією спільно з учасниками фондового ринку протягом 2014 року розроблено та прийнято 21 нормативно-правовий акт.